

شناسایی عوامل مؤثر بر مشارکت جوامع محلی در مدیریت پایدار مراتع از دیدگاه کارشناسان (مطالعه موردی: مراتع ریگان، کرمان)

نعمت‌الله مددی‌زاده^۱، حسین ارزانی^{۲*}، سیداکبر جوادی^۳، سید حمید موحدمحمدی^۴ و محمدحسین رزاقی^۵

- ۱- دانشجوی دکترای علوم و مهندسی مرتع، گروه مرتع‌داری، دانشکده منابع طبیعی و محیط‌زیست، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
- ۲- نویسنده مسئول، استاد، گروه احیاء مناطق خشک و کوهستانی، دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، ایران، پست الکترونیک: harzani@ut.ac.ir
- ۳- دانشیار، گروه مرتع‌داری، دانشکده منابع طبیعی و محیط‌زیست، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران
- ۴- استاد، دانشکده اقتصاد و توسعه، دانشگاه تهران، ایران
- ۵- مشاور سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۱/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۸/۰۳/۲۴

چکیده

در عصر کنونی مشارکت، حاکمیت عقل جمعی و دخالت همه اقشار ذینفع در تصمیم‌گیری‌های اصلی پذیرفته شده‌است. هدفمند کردن و سوق دادن مشارکت در جهت حفظ و احیاء منابع طبیعی، توسعه پایدار را بدنبال خواهد داشت. مفاهیم مشارکت و عوامل مؤثر بر آن، نیازمند تشریح و بررسی می‌باشد. هدف بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت جوامع محلی در مدیریت منابع طبیعی از دیدگاه کارشناسان در منطقه ریگان، کرمان است. تحقیق از نوع توصیفی تحلیلی بوده و از فن پیمایش استفاده شده‌است. اطلاعات لازم از تکمیل ۴۰ پرسشنامه از تمامی کارشناسان منابع طبیعی استان و پروژه (RFLDL) به صورت سرشماری جمع‌آوری شده‌است. ابزار تحقیق پرسش‌نامه و روایی آن را متخصصان مورد تأیید قرار داده‌اند. با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مقدار ضریب پایایی برای گویه‌های پرسشنامه برابر با ۰/۸۴ تعیین شده‌است. پایایی گویه‌های تحقیق با آماره آلفای کرونباخ سنجیده شده‌است که نتایج آن (ضریب ۰/۸۴) حکایت از قابلیت اعتماد بالای گویه‌ها برای سنجش متغیرها دارد. در بخش تجزیه و تحلیل پس از اولویت‌بندی گویه‌ها، عوامل (اجتماعی، اقتصادی، ترویجی و آموزشی و مدیریتی) مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع از دیدگاه کارشناسان بررسی و برای تعیین سهم عوامل بر روی مشارکت بهره‌برداران از آزمون رگرسیون چندگانه توأم استفاده شده‌است. نتایج نشان داد عوامل اجتماعی به مراتب سهم بیشتری در مقایسه با سایر متغیرها در پیشگویی متغیر وابسته داشته‌است. براساس نتایج حاصل اهمیت دادن به عوامل اجتماعی می‌تواند نقش بسزایی در جلب مشارکت مرتع‌داران در مدیریت مرتع را به دنبال داشته باشد.

واژه‌های کلیدی: مرتع‌داران، کارشناسان، جوامع محلی، بهره‌وری اقتصادی، مدیریت مشارکتی، اجتماعی.

مقدمه

نیز تعلق دارند، به لحاظ اینکه این اکوسیستم‌ها خدمات گسترده‌ای را از جمله حفظ آب و خاک، تولید اکسیژن، کاهش آلودگی و آلاینده‌ها، تولید محصولات صنعتی و دارویی، اکوتوریسم و تعادل زیست‌بوم‌ها به جامعه عرضه می‌دارند و از عوامل پایه در فرایند توسعه پایدار محسوب

منابع طبیعی تجدیدشونده (مراتع و جنگل‌ها) یکی از ارکان جدایی‌ناپذیر زندگی انسانها به‌شمار می‌آیند (Krywkwow and Hare, 2008). این منابع سرمایه‌هایی هستند که نه تنها به این نسل بلکه به تمامی نسل‌های آینده

عوامل مؤثر در پروژه‌های حفاظت از آب و خاک مؤثر تلقی می‌کنند. Voinov و همکاران (۲۰۰۸)، بیان می‌دارند که دلیل پیچیدگی و چند بعدی بودن اکوسیستم‌ها و تأثیرات بلندمدت تلفیق سیستم‌های مرتع‌داری با سیستم اقتصادی-اجتماعی، مدیریت منابع طبیعی نیازمند فعالیت‌های مشارکتی است که بتوان از بازخوردهای ذینفعان مختلف در فرایند اتخاذ تصمیم استفاده نمود. Valashedi (۲۰۱۹) اعلام می‌دارد که عامل اقتصاد و فرهنگ چالش اصلی در مشارکت و اجرای طرح‌ها است و در پژوهش دیگری Forotani (۲۰۱۴)، با مقایسه دیدگاه کارشناسان و بهره‌برداران نسبت به مشارکت جوامع-محلی در مدیریت پایدار مراتع شهرستان همدان بیان نمود که از بین ۸ شاخص مورد بررسی، سرمایه‌گذاری بهره‌برداران در پروژه‌های اصلاح و احیا، اراضی کشاورزی بیشتر و پس چر حاصل از آنها، دادن نهاده‌ها (کود، بذر، علوفه و ...) به بهره‌برداران، میزان درآمد و میزان سواد اثر معنی‌داری بر میزان مشارکت بهره‌برداران در احیای مراتع داشتند. مدیریت مشارکتی بدین معنی است که تمامی فعالیت‌های مشارکت در بخش‌های مختلف برنامه‌ریزی در نظر گرفته شوند (Krywkwow and Hare, 2008). به‌نحوی که مشارکت دادن مرتع‌داران راه‌حل جلوگیری از تخریب مراتع و توسعه در منابع طبیعی است (Garforth et al., 1988) که افزایش میزان مشارکت مرتع‌داران بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی را به دنبال دارد. Kiyani (۲۰۱۲) و Tomicevic و همکاران (۲۰۱۳) نیز در مطالعه خود بر نقش مردم محلی در مدیریت موفق مناطق تحت پوشش طرح‌های منابع طبیعی تأکید داشته و بیان کرده‌اند که در این زمینه شناخت خصوصیات افراد، حضور و نقش حیاتی آنان در مشارکت بسیار مهم است و پشتیبانی جوامع محلی در مدیریت پایدار منابع طبیعی را به دنبال دارد. Alishah Eratboni و همکاران (۲۰۱۹)، در تحقیقی در بین مرتع‌داران سوادکوه اعلام می‌دارند که بیشترین کشش مشارکت مرتع‌داران مربوط به سطح درآمد و وضع معیشتی آنان است. همچنین John (۲۰۰۶) معتقد است که مشارکت عامل حیات‌بخش جامعه است و آن را به سمت آرامش هدایت می‌کند. به‌طوری که مشارکت بهره-

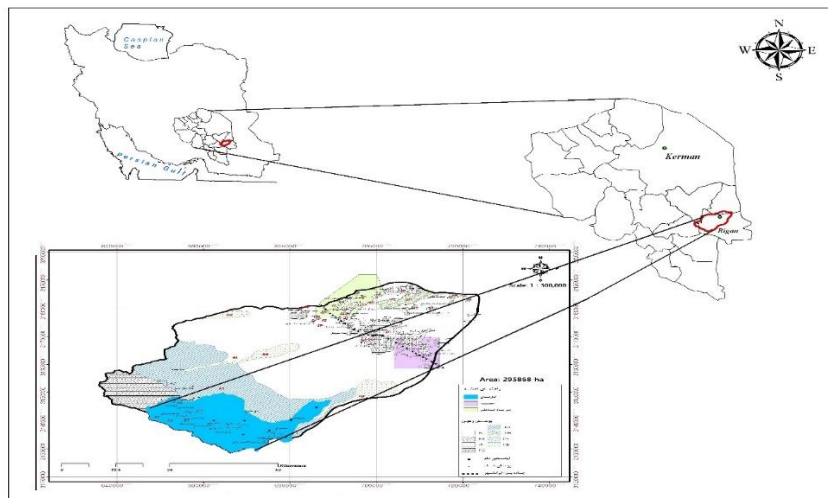
می‌شوند. بدلیل اهمیت و جایگاه مهم منابع طبیعی در توسعه پایدار ضرورت مشارکت مرتع‌داران در مدیریت مرتع و بهره‌برداری معقول از آنها هر روز ابعاد وسیع‌تری می‌یابد. به‌طوری که تجربه نشان داده‌است که در حفظ و احیای مراتع هر نوع سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری متمرکز و بدون حضور و مشارکت بهره‌برداران ناموفق یا با شکست مواجه می‌گردد (Khanlari, 2012). مردم مرتع‌داران) ذینفع اصلی این مراتع در جوامع محلی محسوب می‌شوند، مشارکت مردم در اجرای پروژه‌های منابع طبیعی ضامن اجرا و پایداری آن خواهد بود (Saeidi Garaghani, 2011). در غیر این صورت آنها تمایل و انگیزه لازم به مشارکت را از دست خواهند داد. مشارکت افراد محلی در طرح‌ها سبب کاهش هزینه‌ها در گردآوری اطلاعات، تعیین راهکارهای واقعی‌تر، تدوین قوانین اثربخش، هماهنگی و انسجام بیشتر افراد جامعه روستایی و اعمال بهتر قوانین می‌گردد (Karimizadeh et al., 2008). همچنین مدیریت مشارکتی به دلیل فراهم آوردن فرصت‌هایی برای اشتراک مساعی جوامع محلی در تصمیمات و امور کاربردی منابع، سبب حصول برابری و برقراری دموکراسی می‌شود (Özerol & Newig, 2008). البته ذکر این نکته نیز ضروری است که مفهوم مشارکت مردم تنها در بعد اجتماعی و گرفتن اطلاعات از آنها نیست، بلکه مشارکت باید به مفهوم واقعی کلمه در تمامی ابعاد و جنبه‌های یک مسئله و به‌صورت یکپارچه و همه‌جانبه باید انجام شود تا تأثیرگذار باشد. مطالعاتی در زمینه عوامل مؤثر بر مشارکت جوامع محلی در مدیریت مراتع انجام شده است که از آن جمله می‌توان به مطالعات ذیل اشاره نمود. Prager و Posthumus (۲۰۱۰)، Kerchner و همکاران (۲۰۱۰) به بررسی عوامل فردی و اجتماعی مؤثر بر روی مشارکت پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیده‌اند که عوامل اجتماعی مانند تعلیم و تربیت، عضویت در نهادهای اجتماعی و منزلت اجتماعی، میزان نگرش نسبت به طرح‌ها، توانمندسازی و سازماندهی جوامع محلی، توجه به حق مالکیت، ایجاد اشتغال، حضور رهبران محلی در پروژه‌ها، مشارکت اجتماعی، اعتماد به مسئولان دولتی و محلی و در پایان آینده‌نگری را از

مواد و روش‌ها

منطقه مورد مطالعه

مراتع منطقه ریگان در جنوب شرق کرمان بین طول و عرض جغرافیایی $53^{\circ} 23' 50''$ تا $52^{\circ} 17' 07''$ و $47^{\circ} 53'$ تا $28^{\circ} 19' 34''$ در حوزه آبریزیک در محدوده مراتع و سامان‌های عرفی منطقه کنارنای واقع شده است (شکل ۱). وسعت آن 147672 هکتار، حداقل ارتفاع 609 متر و حداکثر آن 2567 متر می‌باشد، میانگین بارندگی $183/3$ میلی‌متر و دمای متوسط سالانه نیز $19/46$ درجه سانتی‌گراد است. منطقه مورد مطالعه در محدوده پروژه RFLDL با عنوان «احیای اراضی جنگلی و تخریب‌شده با تأکید بر اراضی حساس به فرسایش بادی و خاک‌های شور» است که سازمان‌های اجرای پروژه، تسهیلات جهانی زیست محیطی (GEF)، سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد (FAO) و سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور (FRWO) می‌باشد.

برداران در تصمیم‌گیری‌ها، واگذاری مسئولیت حفظ و استفاده از این عرصه‌ها راهکار استفاده صحیح از مراتع می‌باشد (Shahraki and Rainy, 2012). رویکرد مشارکتی در مراتع با هدف حفاظت و پایداری و تغییر نگرش در مدیریت مراتع بوده که منجر به تقویت انگیزه مشارکت مرتع‌داران و ایجاد و گسترش نهادهای مشارکت می‌گردد و رهیافت موفق برای حفظ و توسعه مراتع است (Kiyani, 2012). از سوی دیگر Arzani و همکاران (۲۰۰۷) بیان می‌کنند که اطلاع دقیق از وضعیت پوشش گیاهی به‌عنوان یکی از عوامل اساسی موردنیاز در برنامه‌ریزی مشارکتی و ارائه روش‌های مناسب مدیریت دام و مرتع در واحدهای اقتصادی و اجتماعی است. با توجه به ضرورت مشارکت مردم در امر اصلاح، احیاء و مدیریت مرتع این مطالعه با هدف بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت جوامع محلی در مدیریت پایدار مراتع از دیدگاه کارشناسان در منطقه ریگان استان کرمان انجام شده است.



شکل ۱- محدوده جغرافیایی مراتع کنارنای و آب باریک، شهرستان ریگان استان کرمان

روش تحقیق

از دیدگاه طبقه‌بندی تحقیقات بر مبنای هدف، این تحقیق از نوع تحقیقات کاربردی، از لحاظ کنترل متغیرها، به دلیل عدم امکان کنترل متغیرها، از نوع تحقیقات غیرتجربی و برحسب زمان وقوع، از نوع تحقیقات پس‌رویدادی است.

اطلاعات لازم برای انجام این تحقیق، بوسیله تکمیل ۴۰ پرسشنامه از کارشناسان اداره کل منابع طبیعی استان کرمان و پروژه (RFLDL) به صورت سرشماری جمع‌آوری شده است. برای دستیابی به اهداف پیش‌بینی شده تحقیق، سئوالات پرسشنامه به گونه‌ای طراحی شده است که شفاف و

رگرسیون چندگانه توأم (Enter) استفاده شده است (Kalantari, 2010). بنا به نیازهای اساسی در مراتع و اولویت‌های کاری در عوامل اجتماعی به ۱۲ شاخص مهم و حساس پرداخته شده است، همچنین در بررسی عوامل اقتصادی، مدیریتی، ترویجی و آموزشی به ترتیب به ۱۲، ۷ و ۱۰ شاخص پرداخته شده است (جدول ۲). برای تعیین نوع و میزان سهم هر یک از عوامل مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع از تحلیل رگرسیون چندگانه توأم (Enter) استفاده شد که در آن کلیه متغیرهای مستقل همزمان وارد تحلیل شدند و اثر متغیرهای مستقل بر روی متغیر وابسته بررسی گردید.

ویژگی‌های فردی کارشناسان پاسخگو

از لحاظ جنسیت ۸۰ درصد پاسخگویان مرد و بقیه زن بودند، حدود ۳۰ درصد پاسخگویان کمتر از ۳۵ سال، ۴۲/۵ درصد بین ۳۵ تا ۴۵ سال سن و تنها ۲۷/۵ درصد پاسخگویان در طبقه سنی بالاتر از ۴۵ سال قرار داشتند. بر اساس نتایج ۴۷/۵ درصد پاسخگویان لیسانس، حدود ۵۲/۵ درصد پاسخگویان فوق‌لیسانس یا بالاتر هستند. از میان آنها ۱۰ درصد پاسخگویان فارغ‌التحصیل دکتری می‌باشند (جدول ۱).

براحتی برای پاسخگویان قابل فهم باشد. اعتبار یا روایی سئوالات از روش معتبرسازی محتوا و با مراجعه به متخصصان و استادان مورد تأیید قرار گرفت (Rafipoor, 2008). با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مقدار ضریب پایایی برای گویه‌های پرسشنامه برابر با ۰/۸۴ تعیین شده - است. مقدار این ضریب نشان‌دهنده میزان هماهنگی، انسجام و هم‌مسیر بودن شاخص‌های مورد نظر در این تحقیق است. فرم‌ها و پرسشنامه‌های تکمیل شده پس از بازبینی اولیه و بررسی دقت و صحت اطلاعات آماده تحلیل شد. برای پردازش و استخراج داده‌های کمی و کیفی از نرم‌افزار SPSS21 و با روش‌های آماری متناسب با سطح سنجش متغیرهایی که در ادامه آمده است، استفاده شد. در بخش آمار توصیفی، به منظور بیان ویژگی‌های فردی پاسخگویان، از آمارهایی همانند فراوانی درصد و درصد تجمعی استفاده شد. همچنین گویه‌های مربوط به عوامل مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع پس از بررسی بر اساس میانگین رتبه‌ای اولویت‌بندی شدند. رابطه بین عوامل مختلف با شاخص کل مشارکت بر اساس آزمون همبستگی اسپیرمن بین عوامل اجتماعی، اقتصادی، ترویجی و آموزشی و مدیریتی با شاخص کل مشارکت تعیین گردید. در نهایت برای تعیین سهم هر یک از عوامل بر روی مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع از آزمون رگرسیون و

جدول ۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت، سن و سواد

متغیرها	طبقه‌بندی	تعداد	درصد	درصد تجمعی
جنسیت	مرد	۳۲	۸۰	۸۰
	زن	۸	۲۰	۱۰۰
سن	کمتر از ۳۵ سال	۱۲	۳۰	۳۰
	۳۵-۴۵	۱۷	۴۲/۵	۷۲/۵
سواد	بیشتر از ۴۵ سال	۱۱	۲۷/۵	۱۰۰
	لیسانس	۱۹	۴۷/۵	۴۷/۵
	فوق لیسانس	۱۷	۴۲/۵	۹۰
	دکتری	۴	۱۰	۱۰۰

نتایج

اولویت‌بندی عوامل مؤثر در مشارکت جوامع محلی از دیدگاه کارشناسان

معیار اجتماعی

یافته‌های جدول ۲ نشان‌دهنده این است که از بین شاخص‌های اجتماعی به ترتیب دو شاخص بالابردن موقعیت اجتماعی مرتع‌داران و احیاء ساختار اجتماعی (نقش مرتع‌دار در تصمیم‌گیری و اهمیت دادن به نظرات ایشان) و تأثیرپذیری با تثبیت حق مالکیت و تملک بر مراتع (انعقاد

قراردادهای مرتع‌داری با وجود تضمین‌های طولانی‌مدت) دارای بیشترین و دو شاخص برقراری روابط بین‌شبکه‌ای در خارج مرتع (توسعه مراودات با مرتع‌داران همجوار) و ایجاد مناطق شاهد در مدیریت مراتع توسط جوامع محلی و مرتع‌داران (ایجاد شاخص‌های توسعه مدیریت مرتع) دارای کمترین تأثیرگذاری در مشارکت جوامع محلی در مدیریت مراتع هستند. در جدول (۲) توزیع فراوانی اولویت‌نگرش کارشناسان نسبت به شاخص‌های اجتماعی مؤثر در مشارکت نشان داده شده است.

جدول ۲- برآورد محاسبه آماری و تعیین و ضریب پراکنش شاخص‌های اجتماعی جوامع محلی و مرتع‌داران در مدیریت مراتع ریگان

معیار اصلی	شاخص‌ها	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	ضریب پراکنش
	ارتقاء روابط عاطفی بین بهره‌برداران در مراتع (انسجام پیوندهای خانوادگی و خویشاوندی)	۳/۸۷	۰/۹۹	۰/۲۵
	ایجاد مناطق شاهد (الگوئی) در مدیریت مراتع توسط مردم و ساکنان مراتع (خانوارها)	۳/۳	۰/۸۸	۰/۲۶
	عدم اعتماد مرتع‌دار به کارشناسان عامل بی‌ثباتی در مدیریت مراتع	۳/۵۲	۰/۶۷	۰/۱۹
	نقش‌پذیری آنان در تصمیم‌گیری‌های مراتع با حضور در تشکل‌های مردم‌محور	۳/۵۷	۰/۶۳	۰/۱۷
	افزایش رفاه مرتع‌داران (رفاه عمومی، همکاری و همدلی در تحمل شرایط زندگی و ...)	۳/۸۲	۰/۶۷	۰/۱۷
اجتماعی	تأثیرپذیری با تثبیت حق مالکیت و تملک بر مراتع	۴/۰۷	۰/۷۶	۰/۱۸
	تأثیر بومی بودن کارشناسان و ابراز هم‌کیشی و همدردی با مرتع‌داران	۳/۹۲	۰/۶۹	۰/۱۷
	بالابردن موقعیت اجتماعی مرتع‌دار با تغییر واژه چوپان به مرتع‌دار و احترام به نظرات آنان	۴/۱۷	۰/۸۷	۰/۲
	برقراری روابط بین‌شبکه‌ای در خارج مرتع (مرتع‌داران همجوار، پبله‌وران، چوپانان و ...)	۳/۲۷	۰/۸۱	۰/۲۷
	برقراری تعامل درون سامانه‌ای با توجه به خواسته‌ها و مطالبات بهره‌برداران	۳/۸	۰/۹۳	۰/۲۷
	از بین رفتن تشکیلات عشایر (نظام اجتماعی) و عدم وجود سازمان مقتدر ایلی	۳/۵	۱/۱۷	۰/۳۳
	تصمیم‌گیری در فعالیت‌های دسته جمعی تحت تأثیر پیش‌بینی و انتظار	۳/۹	۰/۸۴	۰/۲۱

معیار اقتصادی

و دو گویه اقتصادی نبودن دآمداری در مراتع (کاهش و کمبود علوفه تولیدی مراتع و دام) و اجرای طرح‌های بیمه مراتع و دام به ترتیب با میانگین ۳/۵ و ۳/۶۵ دارای کمترین رتبه می‌باشند.
در جدول (۳) توزیع فراوانی اولویت نگرش کارشناسان نسبت به شاخص اجتماعی مؤثر در مشارکت نشان داده شده است.

نتایج حاصل از دیدگاه کارشناسان نسبت به عامل اقتصادی نشان داد که دو شاخص تأثیر معیشت کنونی دامداران و تشکیل صندوق‌های مالی خرد در بین جوامع محلی و مرتع‌داران با حمایت‌های دولت و تعیین معیشت همراه به ترتیب با میانگین ۴/۶ و ۴/۴۲ دارای بیشترین رتبه

جدول ۳- برآورد محاسبه آماری و تعیین و ضریب پراکنش شاخص‌های اجتماعی جوامع محلی و مرتع‌داران در مدیریت مراتع ریگان

ضریب پراکنش	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای	شاخص‌ها	معیار اصلی
۰/۲	۰/۸۷	۴/۱۷	افزایش درآمد مرتع‌داران و دامداران مراتع	
۰/۳۱	۱/۱	۳/۵	اقتصادی نبودن دآمداری در مراتع (کاهش و کمبود علوفه تولیدی مراتع و دام)	
۰/۲	۰/۷۸	۳/۸۲	الگوی بهره‌برداری ارائه شده در پروژه (RFLDL) با توجه به شرایط اکولوژیکی و اجتماعی مراتع (تشکیل صندوق‌های خرد مالی با مدیریت مرتع‌دار و حمایت مالی دولت)	
۰/۱۸	۰/۶۹	۳/۶۵	اجرای طرح‌های بیمه مراتع و دام	اقتصادی
۰/۱۶	۰/۶۸	۴/۲	رفع موانع مالی مرتع‌داران و دامداران (ایجاد مشاغل همراه و درآمدزا)	
۰/۱۱	۰/۵۴	۴/۶	تأثیر معیشت کنونی دامداران بر مشارکت در تصمیم‌گیری مدیریت مرتع	
۰/۱۳	۰/۵۹	۴/۴۲	تشکیل صندوق‌های مالی خرد در بین جوامع محلی و بهره‌برداران مرتعی با حمایت های دولت و تعیین معیشت‌های همراه (گیاهان دارویی، صنایع دستی و ...)	
۰/۲۱	۰/۷۸	۴	رعایت اندازه اقتصادی (درآمدزا بودن مرتع) باعث تقویت روابط مشارکت می‌گردد.	

جدول ۴- برآورد محاسبه آماری و تعیین ضریب پراکنش شاخص‌های ترویجی و آموزشی در مراتع ریگان

ضریب پراکنش	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای	شاخص‌ها	معیار اصلی
۰/۱۷	۰/۷۱	۴/۰۵	آموزش عوامل ارتقاء سطح آگاهی عمومی مردم و جوامع محلی، مرتع‌داران و بهره برداران عرصه‌های ملی نسبت به مرتع و مرتع‌داری	
۰/۲۵	۰/۹۳	۳/۷۲	برگزاری دوره‌های آموزشی افزایش سطح سواد و ارتقاء سطح آگاهی مرتع‌داران	
۰/۱۷	۰/۶۵	۳/۶۷	محدود بودن جمعیت مرتع‌داران و جوامع محلی بهره‌برداران	
۰/۲۳	۰/۹	۳/۸۲	آموزش جامع تمامی افراد خانوار عشایری و روستایی	ترویجی و آموزشی
۰/۱۸	۰/۷۶	۴/۲۲	آموزش مرتع‌داران خرده‌پا راهکار مناسبی برای ارتقاء مشارکت و همفکری در مدیریت مراتع	
۰/۱۸	۰/۶۷	۳/۵۵	عدم شناخت لازم از جامعه روستایی و مراتع و بهاء ندادن به آموخته‌ها و تجربیات آنان	
۰/۳۲	۱/۰۵	۳/۲۵	سطح پایین آگاهی مسئولان و مردم از نحوه مدیریت مراتع	

معیار ترویجی و آموزشی

در بین عوامل ترویجی و آموزشی دو شاخص آموزش مرتع‌داران خرده‌پا راهکار مناسبی برای ارتقاء سطح مشارکت و همفکری در مدیریت مراتع (با میانگین ۴/۲۲) می‌باشد و ارتقاء سطح آگاهی عموم مردم جوامع محلی، مرتع‌داران و بهره‌برداران عرصه‌های ملی (با میانگین ۴/۰۵) بیشترین و دو شاخص پایین بودن آموزش‌ها به مسئولان و مردم (با میانگین ۳/۲۵) و عدم شناخت لازم از جامعه روستایی و مراتع و بهاء ندادن به آموخته‌ها و تجربیات آنان (با میانگین ۳/۵۵) دارای کمترین رتبه هستند.

در جدول ۴ توزیع فراوانی اولویت نگرش کارشناسان نسبت به شاخص ترویجی و آموزشی مؤثر در مشارکت نشان داده شده است.

معیار مدیریتی

از بین شاخص‌های مدیریتی به ترتیب دو شاخص ایجاد ارتباط نزدیک‌تر با دیگر اجزای کلیدی مدیریت مرتع، مثل جوامع محلی، مالکان محلی، سازمان‌های غیر دولتی و مؤسسات تحقیق مراتع و شناسایی و توجه به دانش‌های بومی و علاقه‌مندی دامداران و عشایر به اظهارنظر در تصمیم‌گیری‌ها دارای بیشترین و دو شاخص عدم اعتماد بین کارشناسان و بهره‌برداران در اجرای الگوی صحیح مشارکتی و بهره‌برداری به صورت مشاعی و تعاونی (گروهی) و عدم توجه به نیازهای درآمد معیشتی مردم و منابع تأمین آن دارای کمترین تأثیرگذاری در مشارکت جوامع محلی در مدیریت مراتع می‌باشند.

جدول ۵- برآورد محاسبه آماری و تعیین ضریب پراکنش شاخص‌های مدیریتی در مراتع ریگان

معیار اصلی	شاخص‌ها	میانگین رتبه‌ای	انحراف معیار	ضریب پراکنش
	تلفیق مدیریت سنتی و علمی و به‌کارگیری آنها برای مدیریت مراتع (دوره ۴ ساله اجرای RF)	۴/۱۵	۰/۷۶	۰/۱۸
	اعتمادسازی و توان‌افزایی مدیریت مشارکتی مرتع‌داران	۳/۷۵	۰/۷۴	۰/۱۹
	نقش مرتع‌دار در تصمیم‌گیری‌ها و استفاده از نظرات مرتع‌دار در مدیریت مراتع	۳/۹	۰/۶۷	۰/۱۷
	شناسایی و توجه به دانش بومی و علاقه‌مندی مرتع‌داران به اظهارنظر در تصمیم‌گیری‌ها	۴/۲۵	۰/۸	۰/۱۸
	عدم توجه به نیازهای تأمین درآمد معیشتی مردم و منابع تأمین آن	۳/۶۵	۰/۶۹	۰/۱۸
مدیریتی	ایجاد ارتباط نزدیک‌تر با دیگر اجزای کلیدی مدیریت مرتع، مثل جوامع محلی، مالکان محلی، سازمان‌های غیردولتی و مؤسسات توسعه و تحقیق مراتع	۴/۲۵	۰/۸۳	۰/۱۹
	حمایت از پروژه‌های مشارکتی و ابتکاری توسط دولت (تخصیص به موقع اعتبارات حمایتی)	۳/۸۵	۰/۸۶	۰/۲۲
	عدم آشنایی دولتمردان با نحوه مشارکت مردم در امور زیربنایی واگذاری طرح‌ها به جوامع محلی در مدیریت مراتع	۴/۰۲	۰/۷۳	۰/۱۸
	فراهم نبودن زیرساخت تعاملی بین کارشناسان و بهره‌برداران در اجرای الگوی صحیح مشارکتی	۲/۹۲	۱/۱۱	۰/۳۸
	بهره‌برداری به صورت مشاعی و تعاونی (گروهی)	۳/۵	۱/۰۳	۰/۲۹

مستقل همزمان وارد تحلیل شدند و اثر کلیه متغیرهای مستقل بر روی وابسته بررسی گردید. با توجه به نتایج مشخص گردید که هر چهار عامل اجتماعی، اقتصادی، ترویجی و آموزشی و مدیریتی بر مشارکت بهره‌برداران در مدیریت منابع طبیعی مؤثر بوده، به صورتی که میزان ضریب تعیین (R^2) ۸۴ درصد با سطح اطمینان ۹۹ درصد برآورد شده است. همچنین در این تحلیل میزان ضریب همبستگی چندگانه (R) ۹۲ درصد می‌باشد (جدول ۶).

در جدول ۵ توزیع فراوانی اولویت نگرش کارشناسان نسبت به شاخص مدیریتی مؤثر در مشارکت نشان داده شده است.

تعیین سهم و اهمیت نسبی چهار عامل مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران از دیدگاه کارشناسان

برای تعیین نوع و میزان سهم هر یک از عوامل مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع از تحلیل رگرسیون چندگانه توأم (Enter) استفاده شد که در آن کلیه متغیرهای

جدول ۶- بررسی ارتباط بین چهار متغیر مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران به روش رگرسیون چندگانه

متغیر وابسته وارد شده به مدل	متغیرهای مستقل وارد شده به مدل	R	R ²	F	سطح معنی‌داری
مشارکت بهره‌برداران	عوامل اجتماعی، اقتصادی، ترویجی و آموزشی و مدیریتی	۰/۹۲	۰/۸۴	۷۲/۳۴	۰/۰۰۱

رابطه رگرسیون را به شرح زیر ارائه داد.

بر اساس نقش و سهم هر یک از متغیرها بر مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع از دیدگاه کارشناسان می‌توان

$$\hat{Y} = 1/13 + 0/22 x1 + 0/24 x2 + 0/3 x2 + 0/24 x3 + 0/32 x4$$

جدول ۷- تعیین اهمیت نسبی متغیرها و میزان تأثیر آنها بر مشارکت بهره‌برداران

متغیرهای وارد شده به مدل	ضرایب رگرسیونی (B)	ضرایب رگرسیونی استاندارد (Beta)	خطای استاندارد	مقدار t	سطح معنی‌داری
مقدار ثابت	۱/۱۳	-	۱/۰۵	۱/۰۷	۰/۲۸
عامل اجتماعی	۰/۲۲	۰/۳۷	۰/۰۵	۴/۰۶	۰/۰۰۱
عامل اقتصادی	۰/۲۴	۰/۲۹	۰/۰۸	۲/۸۴	۰/۰۴
عامل مدیریتی	۰/۳	۰/۳۴	۰/۰۸	۳/۷۱	۰/۰۰۱
عامل ترویجی و آموزشی	۰/۳۲	۰/۲۴		۲/۳۴	۰/۰۵

ضرایب رگرسیونی استاندارد (Beta) استفاده شد. با توجه به نتایج می‌توان نتیجه گرفت که متغیر عوامل اجتماعی به مراتب سهم بیشتری در مقایسه با سایر متغیرها در پیشگویی متغیر وابسته (مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع) داشته است. زیرا با توجه به برآورد ضریب رگرسیونی استاندارد با

با توجه به جدول (۷) هر چهار متغیر مستقل (اجتماعی، اقتصادی، ترویجی و آموزشی و مدیریتی) با سطح اطمینان ۹۹ درصد در پیش‌بینی متغیر وابسته (مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع) تأثیر داشتند. در مورد اهمیت و نقش متغیرهای مستقل در پیشگویی متغیر وابسته از مقادیر

بنابراین این ظرفیت باید تقویت و به شاخص‌های اجتماعی مانند بالا بردن موقعیت اجتماعی مرتع‌دار با احیاء ساختار اجتماعی (بها دادن به نظرات مرتع‌دار و نقش محوری آن در تصمیم‌گیری‌ها) و تأثیرپذیری با تثبیت حق مالکیت و تملک بر مراتع توجه ویژه شود. این بخش از نتایج با مطالعات Prager و Posthumus (۲۰۱۰) و Kerchner و همکاران (۲۰۱۰) و با نتایج تحقیق Azkia و Firoozabadi (۲۰۰۴) و Ghorbani و همکاران (۲۰۱۵) که بیان می‌دارند برای جلب مشارکت افراد بومی جهت شرکت در برنامه‌ها و پروژه‌های منابع طبیعی (مراتع) باید به شاخص‌های تأثیرگذار اجتماعی توجه نمود مطابقت دارد و با مطالعات Hosseini Nasab و همکاران (۲۰۱۱) که انسجام اجتماعی (بهم پیوستگی و تصمیم‌گروهی) و روحیه مشارکت گروهی را مناسبتر می‌داند و نتایج مطالعه سرمایه‌اجتماعی Grootaert و Narayan (۲۰۰۴) که سرمایه اجتماعی، رفاه خانوارها را افزایش می‌دهد و نتایج تحقیق Azkia و Firoozabadi (۲۰۰۴) در بین نظام‌های بهره‌برداری عشایری نشان داد که وجود اعتماد بین اعضای محلی (جوامع محلی مرتع‌دار) نقش مثبت و تأثیرگذاری را بر افزایش میزان مشارکت داشته است، مطابقت دارد. بنابراین به نظر می‌رسد از دید کارشناسان شرایط اقتصادی و معیشتی بهره‌برداران مراتع، بر میزان مشارکت‌شان تأثیرگذار بوده است. این بدین معناست که برای جلب مشارکت بهره‌برداران برای مدیریت مراتع باید به شرایط اقتصادی و معیشتی جوامع محلی هم توجه ویژه داشت و در جهت بهبود شرایط اقتصادی آنها گام برداشت. این بخش از نتایج با مطالعات Guy (۲۰۰۶)، Karimizadeh و همکاران (۲۰۰۸)، Lashgar Ara و همکاران (۲۰۱۵)، Khan Mohammadi و همکاران (۲۰۱۲)، Forotani (۲۰۱۴) و Rouhi (۲۰۱۱) که بیان می‌دارند با ارتقاء وضعیت اقتصادی و معیشتی مرتع‌داران در سامان‌های عرفی انگیزه مشارکتی نیز در اجرای طرح‌های منابع طبیعی و مراتع افزایش خواهد یافت و آنها را ترغیب به همکاری و شرکت در کلاس‌های آموزشی و ترویجی خواهد نمود، مطابقت دارد.

یک واحد افزایش شاخص‌های اجتماعی احتمال افزایش مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع ۰/۳۷ واحد افزایش خواهد یافت. در حالی که یک واحد تغییر در شاخص‌های عوامل اقتصادی، مدیریتی و ترویجی و آموزشی باعث می‌شود وضعیت مشارکت بهره‌برداران به ترتیب ۰/۳۴، ۰/۲۹ و ۰/۲۴ واحد افزایش یابد.

بحث

این مطالعه با هدف بررسی شاخص‌های چهار عامل مؤثر بر مشارکت جوامع محلی در مدیریت مراتع از دید کارشناسان در منطقه ریگان استان کرمان و اولویت‌بندی آنها انجام شده است. به طوری که مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع و اجرای پروژه‌ها و طرح‌های حفاظت و احیاء مراتع امری ضروریست. البته تلاش‌های سازمان‌های مرتبط با منابع طبیعی برای مهار بحران تخریب مراتع و احیاء این منابع تاکنون نتوانسته است به توفیق چندانی دست یابد. تجارب موجود بیانگر آن است که دولت‌ها به هر میزانی که مهارت استفاده از توانایی مردم را در فرایند مدیریت منابع طبیعی داشته باشند، به همان میزان به اهداف توسعه پایدار نزدیکتر می‌شوند (Johnson et al., 2011). اگرچه به دلیل ساختار سازمانی، مالکیت و مدیریت منابع طبیعی به عهده بخش دولتی در ایران است، اما نتایج نشان می‌دهد که در مراتع، اجرای پروژه‌ها و طرح‌ها بدون همکاری و ارتقاء - انگیزه مشارکتی مردم امکانپذیر نیست (Jingling et al., 2010; Forotani, 2014; Reed, 2008). با توجه به نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه توأم در مجموع ۸۴ درصد از واریانس مشارکت مرتع‌داران در مدیریت مراتع از دیدگاه کارشناسان توسط چهار متغیر اجتماعی، اقتصادی، ترویجی و آموزشی و مدیریتی تعیین می‌شود. همچنین با توجه به برآورد ضریب رگرسیونی استاندارد، نتایج نشان داد که مهمترین شاخص‌ها در پیشگویی میزان مشارکت مدیریت مرتع به ترتیب عوامل اجتماعی، اقتصادی، مدیریتی و ترویجی و آموزشی می‌باشند. از دیدگاه کارشناسان مهمترین عامل مؤثر بر مشارکت بهره‌برداران عوامل اجتماعی هستند،

و ترویج نقش ویژه‌ای در افزایش ضریب مشارکت آگاهانه مردم دارد، همخوانی دارد.

نتایج مطالعه مدیریت مراتع با تکیه بر محور مشارکت جوامع محلی، نشان می‌دهد که رمز موفقیت مدیریت مرتع توجه به ماهیت شکننده منابع طبیعی و رفتار انسانی، کاهش فقر، بهبود معیشت و رفاه جامعه به‌عنوان زیربنای توسعه مدیریت مشارکت جوامع محلی و مرتع‌داران بوده است. تحقق این مهم نیز در سایه توانمندسازی جوامع محلی و تشکلهای با ارتقاء جایگاه اجتماعی و نقش اساسی در تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی‌ها توسط مرتع‌داران امکان‌پذیر خواهد بود. فراهم نمودن زیرساخت‌های مدیریت مشارکتی در مراتع با اهمیت دادن به جایگاه اجتماعی و اتکاء به حمایت صندوق‌های خردمالی و تسهیلات دولتی، سبب ارتقاء سطح شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی مرتع‌داران شده و بهره‌برداری‌های چند منظوره و معیشت‌های همراه و جایگزین سبب رونق آن می‌گردد.

منابع مورد استفاده

- Alishah Eratboni, F., Arzani, H., Javadi, S. A. and Farahpour, H. 2019. Investigation of factors influencing participation of ranchers in range management plans (Savadkooh Watershed, Mazandaran). *Journal of Range and Desert Reaserch*, 26(2): 379-387.
- Arzani, H., Azarnivand, H., Mehrabi, A. K., Nikkhah, A. and Fazel Dehkordi, L., 2007. Minimal rangeland area needs for stock holders in Semnan Province. *Journal of Pagoohesh and sazandegi*, 74: 107-113.
- Azkia, M. And Firoozabadi, S.A., 2004. Social capital and its role in productive formations Case Study of Karkheh Basin. *Iran Journal of Sociology*. 4: 49-72.
- Forotani, B., 2014. A comparative study of the views of experts and operators on the participation of local communities (Case study of Bahar plain rangelands in Hamadan, Iran), Graduate student of Mortgages, University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Sari, 109 p.
- Garforth, C., Van Schoot, C. and Maarse, L., 1988. The role of extension in developing the use of rangelands. *Agricultural Administration and Extension*, 30:325-334.
- Ghorbani, A., Kavianpour, A.H. and Dabiri, R., 2015.

شاخص‌های مدیریتی، به‌ویژه شناسایی و توجه به دانش بومی و علاقه‌مندی دامداران و عشایر به اظهارنظر در تصمیم‌گیری‌ها و ایجاد ارتباط نزدیکتر با دیگر اجزای کلیدی مدیریت مرتع، مثل جوامع محلی، مالکان محلی، سازمان‌های غیردولتی و مؤسسات پژوهش و تحقیق (حفاظت و احیاء مراتع) نیز بر میزان مشارکت بهره‌برداران در مدیریت مراتع از دید کارشناسان تأثیرگذار هستند. اگرچه شاید این عوامل تأثیر کوتاه مدتی بر مشارکت بهره‌برداران نداشته باشند اما توجه به آنها برای مدیریت پایدار مراتع منطقه لازم و ضروری به نظر می‌رسد. این بخش از نتایج با مطالعات Voinov و همکاران (۲۰۰۸)، Tomicevic و همکاران (۲۰۱۳) و Saeidi Goraghani و همکاران (۲۰۱۶) و با مطالعات Khan Mohammadi و همکاران (۲۰۱۲) که اعلام می‌دارند موانع مدیریتی تأثیر معکوسی بر مشارکت مرتع‌داران می‌گذارد مطابقت دارد. Azkia و Firoozabadi (۲۰۰۴)، در تحقیقی با عنوان بررسی اقتصادی و اجتماعی نظام‌های بهره‌برداری به صورت تعاونی ها، طرح‌های مرتع‌داری و بهره‌برداری سنتی در آذربایجان شرقی و کردستان، ابعاد اجتماعی مدیریت مراتع را با تأکید بر نظام‌های بهره‌برداری تحلیل کرده‌اند، همخوانی دارد. از دیدگاه کارشناسان شاخص‌های ترویجی و آموزشی کمترین تأثیر را بر مشارکت آنها در مدیریت مراتع از دید کارشناسان داشته و خواهند داشت. بنابراین به نظر می‌رسد از علل اصلی این موضوع سطح آگاهی کم بهره‌برداران نسبت به محاسن اینگونه برنامه‌ها و همچنین اهتمام پایین مسئولان برای برگزاری کلاس‌های ترویجی و آموزشی در مناطق عشایری و مراتع است. این بخش از نتایج با مطالعات Young و همکاران (۲۰۱۳) و Saeidi Goraghani و همکاران (۲۰۱۵)، Lashgar Ara و همکاران (۲۰۱۶)، Karimi و Karami Dehkordi (۲۰۱۶)، Forotani (۲۰۱۴) که بیان می‌دارند سطح دانش و آگاهی جوامع محلی و تعداد دوره‌های ترویجی بر میزان مشارکت آنها در مدیریت مراتع تأثیرگذار است، مطابقت دارد و با نظریه Jamshidi و Amini (۲۰۱۲) که بیان می‌کنند آموزش

- Khan Mohammadi, M., Aria Pour, A.S. And Razaghi, M. H., 2012. Identification of barriers to participation in rangeland projects from experts' point of view (Case Study: Tehran Province- Lar Dasht). Phd dissertation of the Iranian Natural Ecosystem, 2 (3), 99-110.
- Khanlari, A., 2012. Investigating the factors affecting user's willingness to rangeland project revision (Case Study: suburban rangelands in Derasle, Savadkou City. Master's Degree in rangeland, University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Sari, p.85.
- Kiyani, R., 2012. Investigating the effect of popular participation on rangeland projects in Izeh Region, Khozestan Province, Master's Degree in rangeland, Faculty of Agricultural Sciences and Natural Resources, Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran.
- Krywkow, J. and Hare, M., 2000. Participatory process management. International Congress on Environmental Modeling and Software. IEMs. 888-899 pp.
- Lashgar Ara, F., Davar panah, M. R. and Javadi, S. A., 2015. Identification of factors affecting non-participation of pastureland in implementing rangeland plans in Kohgiluyeh. Range and Watershed Management, Iranian Natural Resources Journal, 68(1): 35-46.
- Özerol, G. & Newig, J., 2008. Evaluating the success of public participation in water resources management: Five Key Components. Journal of Water Policy, 10: 639-65.
- Prager, K. and Posthumus, H., 2010. Adopting sustainable soil management-The role of socio-economic Factors. 16th Annual international sustainable Development Research conference in Hong Kong, 32pp.
- Rafipoor, F., 2008. Special reaserch techniques in social sciences, Publishing Joint Stock, 222pp.
- Reed, M. S., 2008. Stakeholder participation for environmental management: A literature review. Biological conservation. 141: 2417-2431.
- Rouhi, F.R., 2011. Investigating the role of the social and economic factors of the utility on their participation in rangeland projects (Case Study: Ghaemshahr Rangelands). Graduate student of Rangeland, University of Agricultural Sciences and Natural Resources, Sari, 100 p.
- Saeidi Garaghani, H.R., 2011. Investigating the effect of competition on utilization on rangeland status (case study: Damavand rangelands of Amol city). Graduate student of Rangeland, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Sari, The effect of social characteristics of producers on their participation in Wwatershed cooperatives (case study: co-operative of watershed management in Saghechicheh Watershed, Ardabil Province). Quarterly journal of Iranian natural ecosystems, 6 (3): 74-59.
- Grootaert, C. and Narayan, D., 2004. Local institutions, poverty and household welfare in Bolivia; World Development 32(7):1179-1198.
- Guy, B., 2006. People, land and water: Participatory developme communication for natural resource management. Earth Scan, 313 p.
- Hosseini Nasab, M., Barani, H. and Dianati, G., 2011. Investigation of relationship between kind of ownership and range condition (Arak rangelands). Journal of Range and Desert Reaserch, 17(1):166-179.
- Jamshidi, A. and Amini, A., 2012. Evaluation of factors affecting rangeland destruction from the viewpoint of experts of the natural resources office in Ilam province. Journal of Conservation and Exploitation of Natural Resources. 1(4):20-32.
- Jingling, L., Luan, Y., Liyaa, S., Zhiguoao, C. and Baoqiangb, Z., 2010. Public participation in water resources management of Haihe river basin, China: the analysis and evaluation of status quo. Procedia Environmental Sciences, 2: 1750-1758.
- John, D., 2006. Participatory theories, values and practices. International Centre Participation Studies, University of Bradford.
- Johnson, N., Ravnborg, H.M., Westerman, O. and Prodst, K., 2011. User participation in watershed management and research. Journal of Water Policy, 3: 507-520.
- Kalantari, K.H., 2010. Data processing and analysis in social- economic research with use of spps software, Nashr Sharif press.
- Karimi, K. and Karami Dehkordi, A., 2016. Participation of rural utility in rangeland projects and its effective factors in Mahanshan County, Geography and Development Magazine, 45: 196-181.
- Karimizadeh, K., Ghaffari, G. and Younes-zadeh, S., 2008. The role of popular participations in watersheds and catchment areas. Proceedings of the First International Conference on Water Crisis, Gorgan, p. 41-49.
- Kerchner, C.H., Honzak, M., Kemkes, R. and Richadson, A., 2010. Designing spatially explicit incentive programs for habitat conservation: A case study of the Bicknell's thrush wintering grounds. International Journal by Ecologicaleconomics, 69: 2108-2115.

- Valashedi, R.N., Rahimi, J. and Alipour, A., 2019. Assessment the factors affecting the participation of rural communities in implementation of desertification plan in Iran's Desert Climates. *Journal of Range and Desert Reaserch*, 26(3): 381-390.
- Voinov, A., Arctur, D. and Zaslavskiy, I., 2008. Community-based software tools to support participatory modeling: a vision. *International Congress on Environmental Modeling and Software. IEMSs*: 766-774 pp.
- Young, J.C., Jordan, A., Searle, K.R., Butler, A., Chapman, D.S., Simmons, P. and Watt, A.D., 2013. Does stakeholder involvement really benefit biodiversity conservation, *Biological Conservation*, 158: 359-370.
- Saeidi Goraghani, H.R., 2016. Feasibility of establishing local marketing and its effect on sustainable livelihood of rangeland ranchers, PhD Thesis of Tehran University, 360 Pp.
- Shahraki, M.R. and Rainy, H. 2012. Investigation and ranking of factors affecting the degradation of rangelands in Golestan province. *Journal of Protecting and Exploiting Natural Resources*, 1(3): 50-65.
- Tomicevic, J., Shannon, M.A., and Milovanovic, M., 2013. Socio-economic impacts on the attitudes towards conservation of natural resources: Case study from Serbia. *Forest policy and Economics*, 12(3):157-162.

Identification the effective factors on local communities' participation in sustainable management of rangeland in the view of experts (Case study: Reagan Rangelands, Kerman)

N.A. Madadzadeh¹, H. Arzani^{2*}, S.A. Javadi³, S.H.M. Mohammadi⁴ and M.H. Razzaghi⁵

1- Ph.D. Student of Rangeland Science and Engineering, Department of Forestry, Rangeland and Watershed Management, Faculty of Natural Resources and Environmental Management, Science and Research, Branch Islamic Azad University, Tehran, Iran

2*-Corresponding author, Professor, Department of Reclamation of Arid and Mountainous Regions, Faculty of Natural Resources, University of Tehran, Karaj, Iran, Email:harzani@ut.ac.ir

3- Associate Professor, Department of Range Management, Faculty of Natural Resources and Environmental Management, Science and Research, Branch Islamic Azad University, Tehran., Iran

4- Professor, Faculty of Economics and Development, University of Tehran, Iran

5- Consultant, Forest, Rangeland and Watershed Management, Tehran, Iran

Received:06/14/2019

Accepted: 02/04/2020

Abstract

In the current era of participation, the rule of common sense and the involvement of all stakeholders in key decisions have been accepted. Targeting and directing partnerships to conserve and rehabilitate natural resources will lead to sustainable development. The concepts of participation and the affecting factors need to be explained and studied. The aim is to investigate the factors affecting the participation of local communities in natural resource management from the perspective of experts in the region, Kerman. The research is descriptive-analytical, and the survey technique is used. Necessary information has been collected by completing 40 questionnaires from all natural resources experts of the province and the project (RFLDL) in the form of a census. The research tools of the questionnaire and its validity have been approved by experts. Using Cronbach's alpha coefficient, the reliability coefficient for the questionnaire items was determined to be 0.84. The reliability of the research items was measured by Cronbach's alpha statistic, the results of which (coefficient 0.84) indicate the high reliability of the items for measuring variables. Multiple regression tests have been used to determine the share of factors (economic, extension, educational and managerial) on the participation of users from the perspective of experts. The results showed that social factors had a much greater share in predicting the dependent variable than other variables. Based on the results, giving importance to social factors can play an important role in attracting the participation of rangers in rangeland management.

Keywords: Rangeland beneficiaries, experts, local societies, economic efficiency, participatory management, social.